

A woman with long dark hair and a red ponytail is sitting in a wheelchair, painting a vibrant rainbow on a teal-colored wall. She is wearing a grey floral dress and a beige bag. A bucket of yellow paint sits on the ground next to her. The scene is outdoors on a paved surface.

“Kā veidot piekļūstamus
pasākumus: vide un saturs”

Lība Bērziņa

Par mani

- Mākslas vēstnese (mākslas terapeite, izglītotāja, dizainere)
- Vairāk kā 15 gadu pieredze iekļaušanas jomā (vides pieejamības eksperte – ar specializāciju mākslas un kultūras jomā)
- RSU Mākslas terapija, LMA Dizains
- Sadarbība ar organizācijām un facebook.com/colorize.ngo dibināšana

KĀDĒĻ DOMĀT PAR PIEKĻŪSTAMĪBU

ANO konvencija paredz, ka ikvienai
publiskai vietai jābūt pieejamai.
Darbinieki regulāri ir jāapmāca
saskarsmei ar cilvēkiem ar invaliditāti.

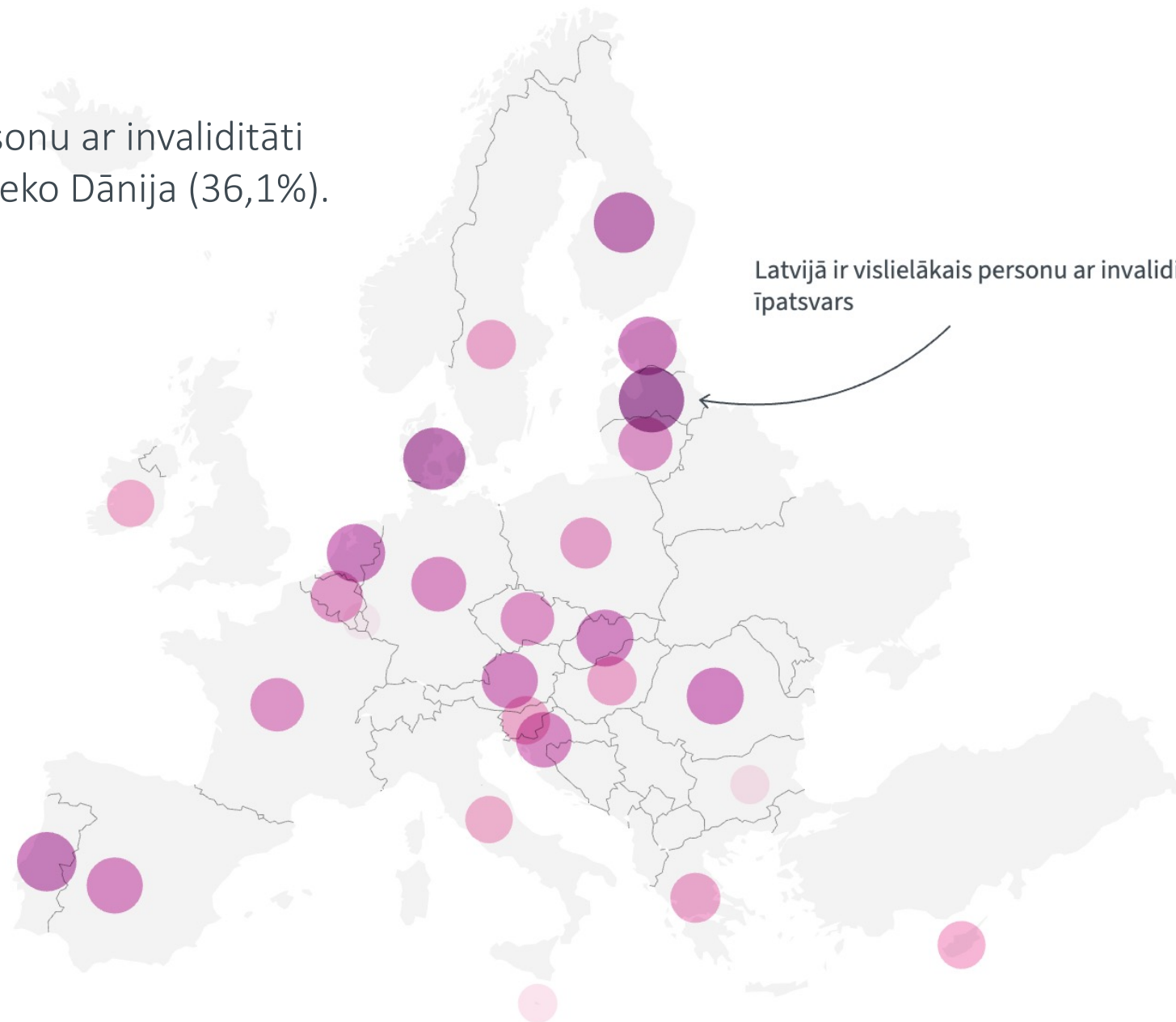

1 no 4
pieaugušajiem Eiropas
savienībā ir invaliditāte*

* 2022. gadā kāda veida invaliditāte bija 27% ES
iedzīvotāju, kas vecāki par 16 gadiem.

Latvijā ir vislielākais personu ar invaliditāti
īpatsvars (38,5%), kam seko Dānija (36,1%).

A person with long dark hair, wearing a black top, is seen from behind, sitting in a wheelchair. They are in a gallery, looking at several framed artworks on a white wall. The artworks include a blue-toned landscape, a black and white landscape, a large tree, and two abstract black and white pieces. Small informational cards with QR codes are placed below the art. The floor is light wood, and a blue line is marked on it. To the left is a closed door with a large informational poster. The overall lighting is soft and focused on the art.

73% no cilvēkiem ar invaliditāti Latvijā ir bez darba

CIK PIEKĻŪSTAMI ESAM?

Latvijā ir ap 40 000 cilvēki ar kustību traucējumiem (ar oficiālu invaliditāti)

No 44 apsekotajiem kultūras objektiem ap 50% bija iesakāmi kā daļēji pieejami cilvēkiem ar kustību traucējumiem
(Labklājības ministrijas pašnovērtējums: 30% ēkas ir pieejamas vai daļēji pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti!!)

Latvijā ir ap 10 000 cilvēku ar redzes invaliditāti

5 vietas, kur ir iekštelpu vadlīnijas (1 kultūrvietā)

2 latviešu filmas ar audio aprakstu

Tikko tapušas pirmās 2 teātra izrāde ar audio aprakstu

Latvijā ir ap 2000 nedzirdīgi cilvēki

Trūkst zīmju valodas tulki (nav starptautisks)

Nav bērnu raidījumu zīmju valodā

Arī LNS nav cilvēks, kas var rakstīt reāllaika titrus

Latvijā ir vairāk kā 30 000 cilvēki ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem (pēc oficiāliem datiem)

Nav izveidota neviena sensorā karte

Reti, kur notiek klusinātie seansi, ir klusās telpas

Aizmirst minēt par "triggeru" brīdinājumiem

Trūkst vieglā valoda

Konsultējieties!
Apmāciet darbiniekus!

Šķēršļu novēršana

Saskarsme!

Sociālas barjeras

Aizspriedumi, kauns,
žēlums, izstumšana
un pāraprūpe

Fiziskas barjeras

Tehniskas
(pakāpieni, šauras
ieejas, slidens grīdas
segums) un dabiskās
(ietves, lieli
attālumi)

Komunikācijas barjeras

Braila raksta,
norāžu, zīmju
valodas tulku u.c.
neesamība

Institucionālas barjeras

Skaidras politikas un
stratēģijas, zināšanu,
prasmju, iekļaujoša
dizaina trūkums

**PAR KĀDĀM MĒRĶA GRUPĀM MĒS DOMĀJAM, KAD
DOMĀJAM PAR PIEKĻŪSTAMĪBU**

Funkcionālos traucējumus var grupēt pēc to veida: redzes, dzirdes, kustību traucējumi vai psihiskie un uzvedības traucējumi (arī neredzamā invaliditāte)

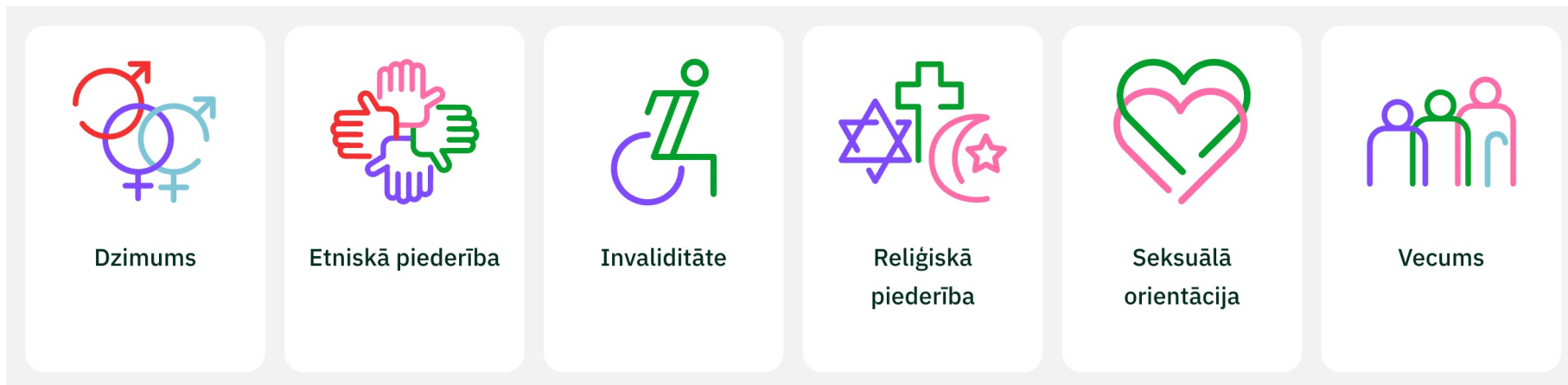

Jaukti
traucējumi!

DAŽĀDĪBA

DAŽĀDĪBA

Līdzības un atšķirības individuālajās vērtībās, attieksmēs, kultūrā, ticībā, etniskajā piederībā, dzimuma, vecuma, soci-ekonomiskajā situācijā, arī prasmēs, zināšanās un dzīves pieredzē.

<https://www.dazadiba.lv/pamati-un-regulejums/>

the many Dimensions of Diversity

This pictorial view

- highlights many dimensions of diversity (or aspects of social identity),
- organizes the many dimensions: personality, internal, external, organizational, and
- brings home the complexity of the layers of diversity that reside in each one of us.

© Copyright 2021 Bergeron Associates™. All rights reserved.
www.bergeronassociates.com, www.talentmagnetseries.com

Graphic source: Marilyn Loden and Judy Rosener with enhancements from Lee Gardenswartz and Anita Rowe

Cilvēki ar ierobežotām iespējām

Invaliditāte

Veselības problēmas

Mācīšanās grūtības

Kultūru atšķirības

Sociālās barjeras

Ekonomiskie šķēršļi

Ar diskrimināciju saistīti šķēršļi

Ģeogrāfiski šķēršļi

Erasmus+

Pēc iespējas dažādi cilvēki

- Cilvēki ar dažādu svaru
- Mazi bērni
- Īsi/gari cilvēki
- Cilvēki ar un bez invaliditātes
- Cilvēki ar dažādām uztverēm – audiālu, vairāk vizuālu
- utt.

The 7 principles of Universal Design

From a product design perspective

- Ērta lietošana ikvienam
- Daudzveidīga izmantošana
- Viegli izprotams pielietojums
- Viegli uztverama informācija
- Samazināta iespēja kļūdīties
- Minimāla fiziskā piepūle
- Kustībai un lietošanai atbilstošs izmērs un telpa

Universālais dizains ir dizains un vides kompozīcija, kura ir pieejama, saprotama un var tikt lietota visdažādākajiem cilvēkiem, neskatoties uz viņu vecumu, izmēru, spējām vai nespējām. Videi (ēkām, produktiem vai pakalpojumiem vidē) jābūt veidotiem tā, lai sastaptu ikviena cilvēka vajadzības, kuri vēlas to lietot. Šī nav īpaša prasība vai labums kādai konkrētai mazākumgrupai.

(Centre for Excellence in Universal Design, The Disability Act 2005)

Good design for everyone!

**ietotāja ķermeņa izmērs,
poza**

lietotāja sensorās spējas

dažādas spējas

mobilitāte

spektrs

ikviens

**dažāda lietotāja pieredze,
zināšanas, valodas
īemaņas**

**koncentrēšanās līmeņi,
nogurums**

Pasaulē pieejamākā ēka

- Universālā dizaina principi
- Izmaksas nav lielākas!

[https://handicap.dk/files/media/document/handicaporganisati
onernes_hus_uk_final-a.pdf](https://handicap.dk/files/media/document/handicaporganisati
onernes_hus_uk_final-a.pdf)

ATTIEKSME

Saturs

Dizains

Iekļaušana

Labbūtība

Dažādība

Vides
pieklūstamība

Lietotājs

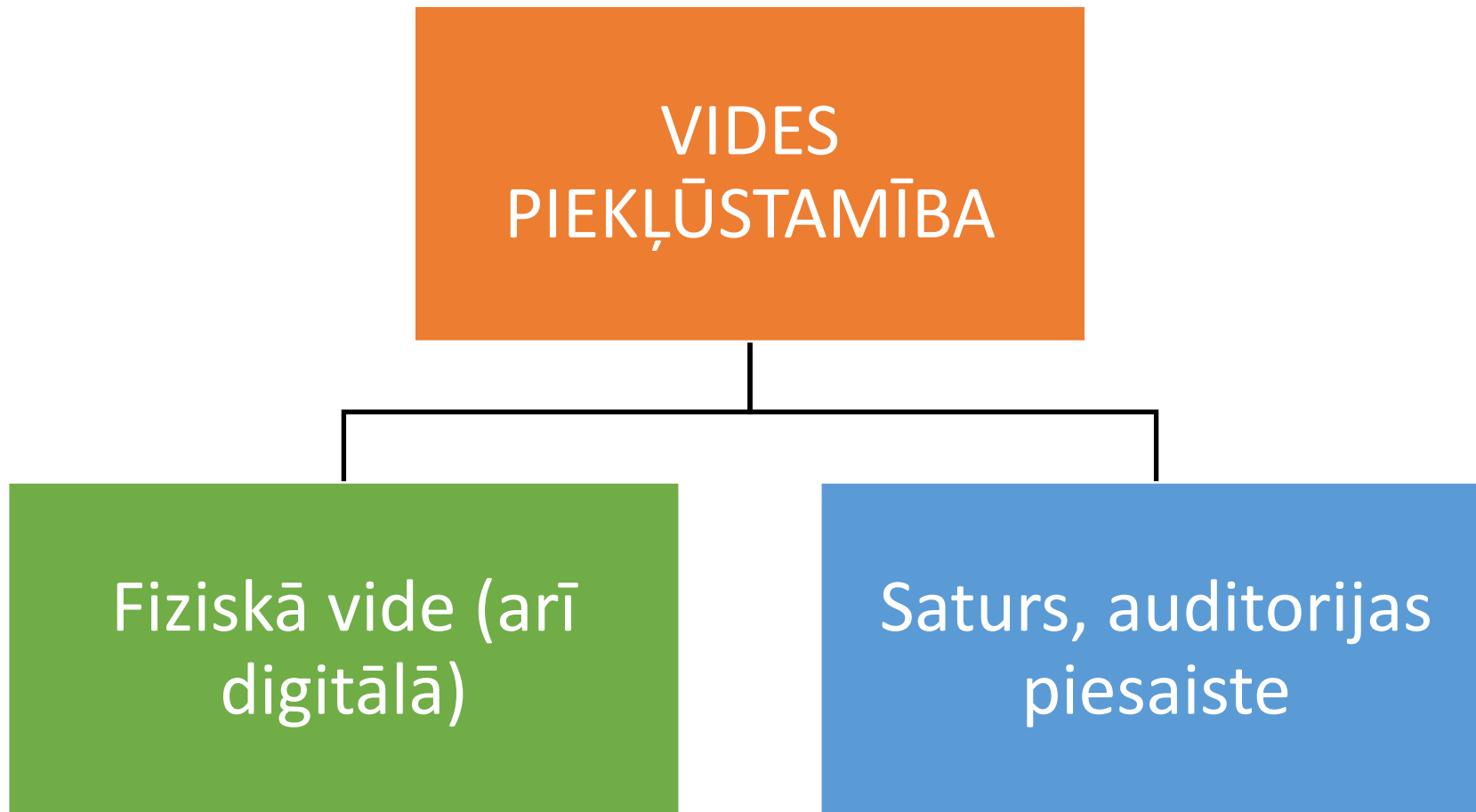
Kā mēs visi jūtamies vidē?

Universālais
dizains

Informācijas
pieejamība

Vajadzības

Pieklūstamība

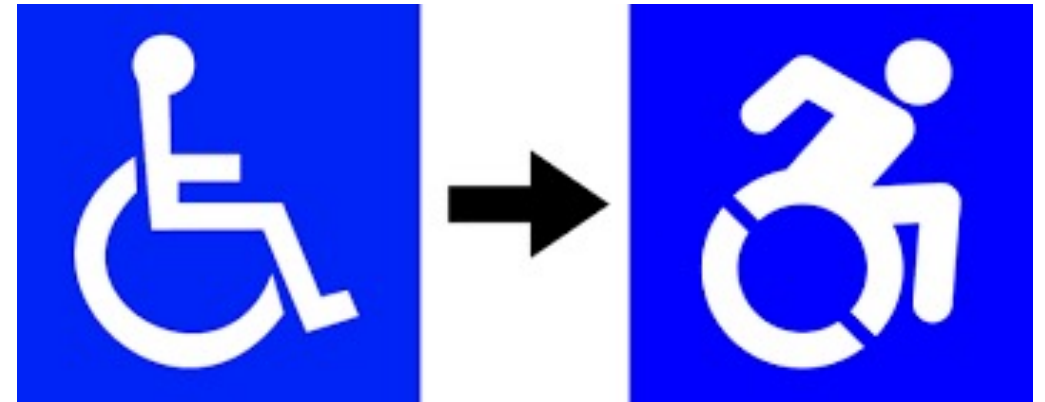

VIDE

Cilvēki ar kustību traucējumiem

- Sākot no izmainītas gaitas līdz palīgīdzekļu lietošanai – ratiņkrēsli, spieķi, kruķi utt.
- Iespējams vājš rokas satvēriens

Viss, kas attiecas uz fizisko vides pieejamību – pietiekošs plašums, augstums, lai nav šķēršļi (pakāpieni, sliekšņi), nepieciešami balsti u.c.

Vides pieejamības standarts

Vairāk: videspieejamiba.lv

- Infranstruktūra
- Ieeja
- Telpu pieejamība
- Labierīcības
- Pietiekošs plašums
- Margas, rokturi
- Augstums
- Informācijas pieejamība (arī **pieejamības apraksts**, cenu politika, vieta zālē, asistents utt.)

Kustību traucējumi

Aktīvais ratiņkrēsls

Manuālais ratiņkrēsls

Elektriskais ratiņkrēsls

Cilvēki ar redzes traucējumiem

- Vāja redze, grūtības lasīt, līdz pat neredzība (iedzimta vai iegūta). Iespējams, lieto balto spieķi, tumšas brilles, pavada suns-pavadonis vai cilvēks

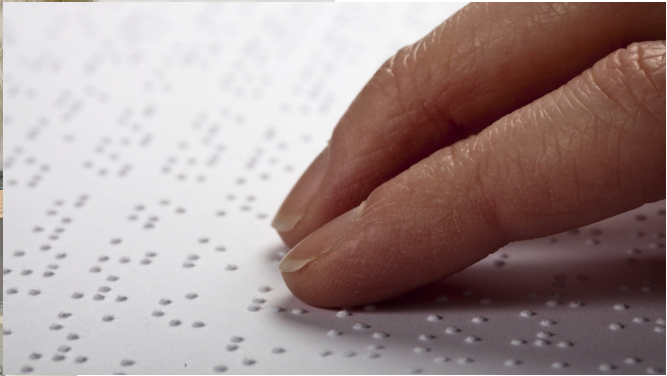
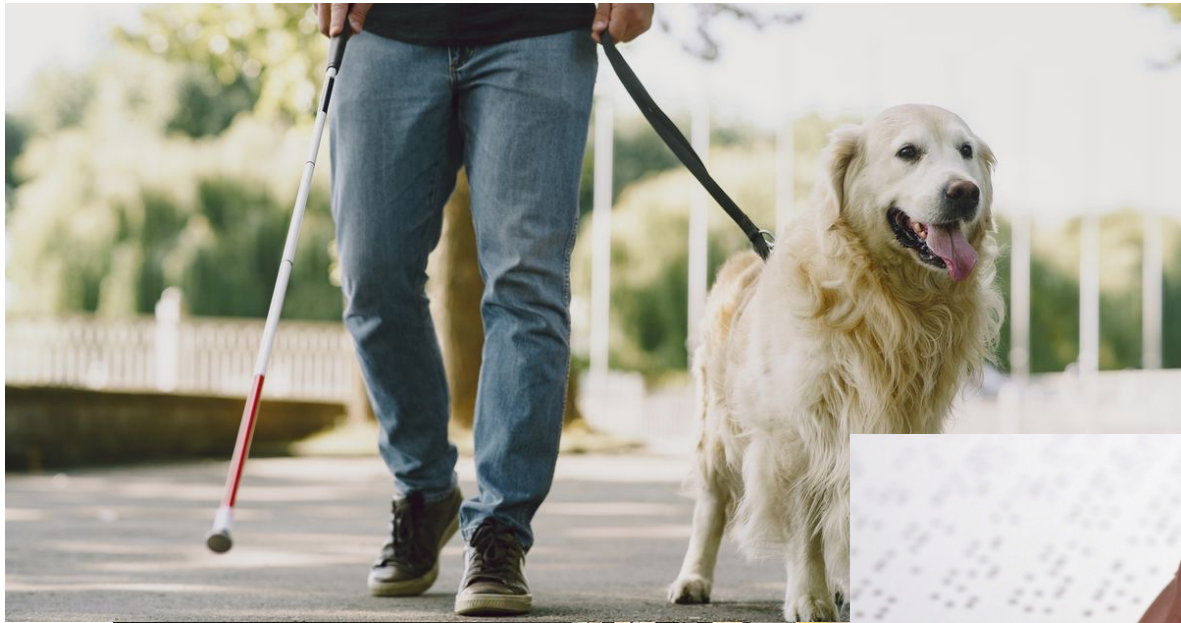
Domājam par visu vizuālo informāciju – kā to pasniegt cilvēkam, kas neredz. Piemēram, tekstu, video.. Izmantojam braila rakstu, taktīlu pieredzi, audio aprakstus. Arī vidi - lai nav šķēršļi, ir vadlīnijas, takstīlas/braila raksta norādes utt.

Vides pieejamība cilvēkiem ar redzes traucējumiem

- Pietiekošs apgaismojums
- Kontrasti
- Norādes
- Informācijas pieejamība (alternatīvais teksts utt.)
- Audio-apraksti
- Vadlīnijas (iekštelpu, ārtelpu)
- Marķējumi

Cilvēki ar dzirdes traucējumiem

- Iedzimts vai iegūts dzirdes zudums no vājdzirdības līdz nedzirdībai. Nedzirdīgi cilvēki izmanto zīmju valodu. Vājdzirdīgiem bieži vien ir dzirdes aparāti. Ne visi spēj lasīt no lūpām.

Būtiski visu audiālo informāciju pārvērst nedzirdīgam cilvēkam saprotamā veidā. Svarīgas norādes, teksti (vienkāršotā valodā), zīmju valodas tulks u.c. Alternatīvā komunikācija – rakstīšana telefonā vai uz papīra

Vides pieejamība

- Vizuālā informācija – teksti, piktogrammas
- Telpa, lai būtu iespēja izmantot zīmju valodu
- Fona troksnis pēc iespējas jāierobežo
- Jāveido vide, kas slāpē apkārtējos fona trokšņus
- Asistējošas tehnoloģijas, piemēram, akustiskās cilpas

Cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem

- Garīga rakstura traucējumi (GRT) ir psihiska saslimšana vai intelektuālās attīstības traucējumi

Domājam par informācijas saprotamību un vienkāršību, piktogrammām, sensoro jutību utt.

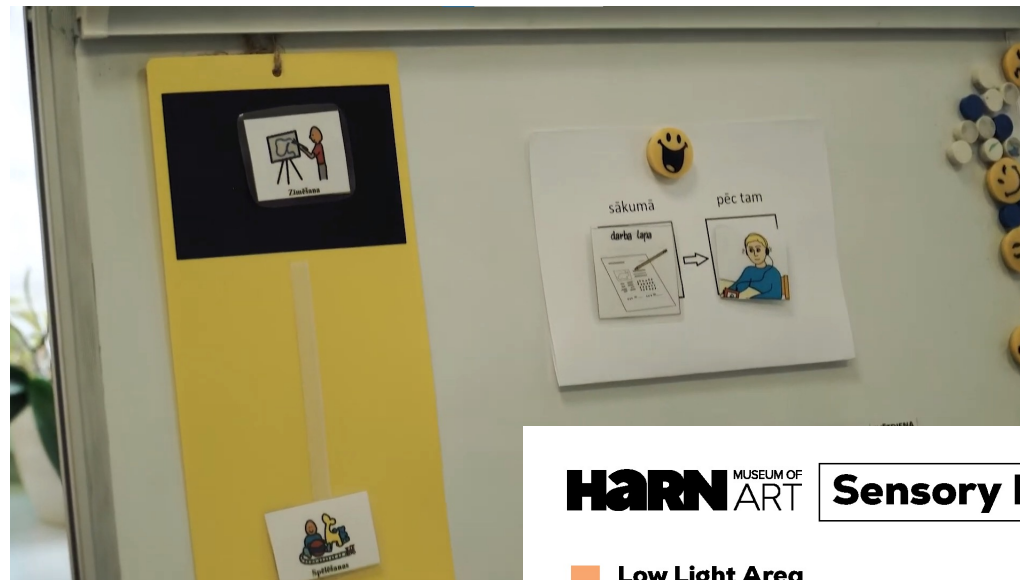
Vides pieejamība

- Vizuālā informācija – teksti, piktogrammas
- Sensorā karte
- Klusā telpa, klusināti seansi
- Vieglā valoda
- Brīdinājums par sensitīvu saturu, trokšņiem u.tml.

Piktogrammas teātrī
cilvēkiem ar uztveres
grūtībām 🧠

📍 **TEATRO DO BAIRRO ALTO**

Replay Latvijas Televīzija Latvijas Radio

Otrdiena, 7. maijs Vārda dienas: Henrijs, Jete, Henriete, Enriko

ENG PYC

Latvijas Sabiedriskie Mediji

Rīga ☀️ +8 °C, Z vējš, 7m/s

SVARĪGI ➤ Krievijas iebrukums Ukrainā Hokeja čempionāts - 2024 Izraēlas un "Hamās" karš Eiropizija "LSMnīcas" podkāsti Kas notiek Latvijā?

Festivāls "Survival Kit" vieglāk lasāmā valodā

Iepazīsties ar mākslas darbiem

HARN MUSEUM OF ART Sensory Map

- Low Light Area**
- Bright Light Area**
- Quiet Area**
- Echo/Loud Area**
- Projected Video or Sound**
- Outdoor Area**

Need something to make your visit more accessible? Let us know at the Information Desk.

While You Are Here

Please don't touch the art.
Scan the QR Code to access the map online.
Selfies are great! Stop at one of our selfie spots.
Say hi to a guard.
Stop at a work that grabs you.
Walk past the ones that don't.
Pick favorites.
Stay for a little while.
Make a day of it.
Browse the store.
Take a break in the café.
Sketch what you see (pencil only, it's a thing).
You don't have to think everything is beautiful.
Bring your friends, family, first date.
Talk to others about what you see.
Bring ear buds to listen to music.
View additional content online at <https://harn.stqry.app>

Camellia Court Café
Classrooms
Upper Level, Terrace
Lower Level, Downstairs
Contemporary Art
Modern Art
Photography
Bishop Study Center
Rotunda
Auditorium
Store
Garden
Promenade
Water Garden
Asian Art
Rock Garden
Rotating Exhibition Space
Featured Exhibition Space
African Art

● Emergency Exits
? Information Desk
🔒 Security
♿ Restrooms
🚑 First Aid
☎ Phone
♿ Wheelchairs + Walkers
🚰 Drinking Fountain

www.harn.ufl.edu
@HarnMuseumofArt

SCAN ME
View the Map on your Phone

Informācijas pieejamība

Vides pieejamības apraksti, informācija,
biļešu politika, vieta asistentam/sunim
pavadonim u.c.

Latvija:

Cita informācija

Ja koncertzālē gadīties ko nozaudēt, lūgums
sazināties ar Klientu servisa daļu +371 22405602.

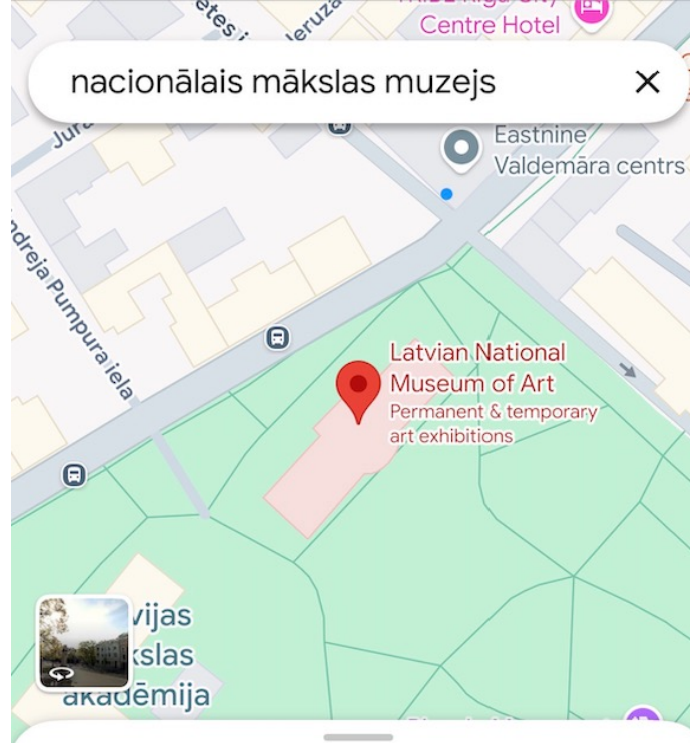
Cilvēkiem ar kustību traucējumiem Lielajā ģildē nav
pieejams tehniskais nodrošinājums.

Garderobes numuriņa nozaudēšanas gadījumā
lūdzam par to informēt garderobistus. Ja numuriņu
neizdosies atrast, maksa par tā nozaudēšanu būs
EUR 7,10.

Norvēģija:

Facilities and accessibility: We at Tenthaus are aware of the challenges that the access can bring to our physical space (gallery at Maridalsveien 3) during exhibitions and/or workshops. Therefore we put on disposition for any help needed by our visitors in case of limitations on the accessibility.

Please reach out to us via e-mail or Social Media in case you need assistance. We can also accommodate or arrange a visit to our exhibitions outside the opening hours.

Latvian National Museum of Art

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs

4,7 ★★★★★ (5 595) ⓘ

Art museum · ♿

Open · Closes 18:00

Piemēri

1. Ir pieejams ar asistentu

PIEKĻŪSTAMĪBA

Piekļūstams

Pasākums norisināsies 1. stāvā. Pie ieejas jāpārvar nelīdzens bruģis, bet tālāk iekļūšanai šķēršļu nav. Durvis pietiekoši plašas, bez sliekšņiem. Uz norises telpu ved plašs gaitenis. Pie ieejas neliels pacēlums. Ir pielāgotās labierīcības un marķēta stāvvietā.

2. Homo novus
piekļūstamības apraksti

Piekļūstamība Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs ir atvērts ikvienam un tiecas veidot visiem piekļūstamu un pielāgotu vidi. Šajā sadaļā apkopota noderīga informācija par muzeja un tā sniegto pakalpojumu piekļūstamību, ar kuru aicinām iepazīties pirms muzeja apmeklējuma.

Pakalpojumu piekļūstamība

- Informācija [par nokļūšanu](#) līdz muzejam ar sabiedrisko transportu.
- Informācija par muzeja [darba laiku](#) un [biļešu cenām](#).
- Muzeja biļetes var iegādāties uz vietas muzejā vai attālināti lietotnē [Mobilly](#).
- Informācija par [bezmaksas ieeju](#) muzejā. Bezmaksas ieejas biļetes ir pieejamas bilešu kasē (starp 1. un 2. stāvu) un Informācijas punktā (2. stāva

3. Garš piekļūstamības
apraksts LNMM

[PROGRAMMA](#)[KALENDĀRS](#)[PIEKĻŪSTAMĪBA](#)[BLOGS](#)[GALERIJAS](#)[PAR FESTIVĀLU](#)[ZIEDOT](#)[ENG](#)

HOMO Novus

Starptautiskais jaunā teātra festivāls

03.09.—14.09.2025.

Rīgā, Ķemeros, Valmierā un Daugavpilī

Starptautiskais jaunā teātra festivāls "Homo Novus" notiek jau 30. gadu un jubilejas reizē vēlas paraudzīties pats uz sevi, aicinot padomāt par neatkarīgā teātra, kultūras un mākslas pastāvēšanas jēgu.

LASĪT VAIRĀK →

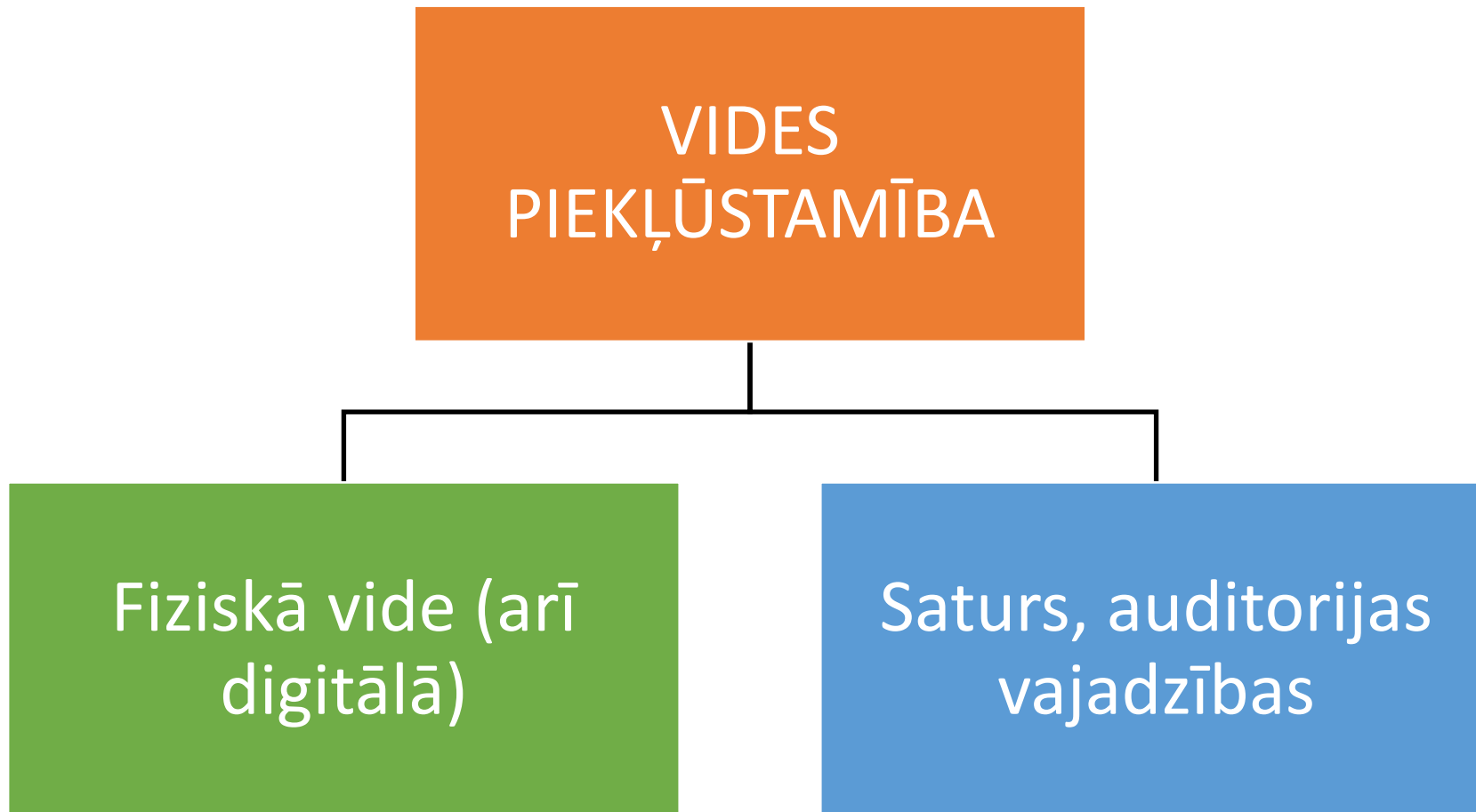
UZDEVUMS 1

1. Jūsu vietas/publiskās vides stiprās puses – kam potenciāli Jūs varētu būt piekļūstamāki?
2. Reālās situācijas apraksts: informācija mājaslapā/pie notikumiem (nokļūšana, ieeja, pārvietošanās starp stāviem, labierīcības, biļešu politika u.c.)

SATURS, AUDITORIJAS PIESAISTE

Pieklūstamība

ATTIEKSME

Iekļaušana

Dizains

Dažādība

Labbūtība

Lietotājs

Vides pieejamība

Kā mēs visi jūtamies vidē?

Universālais
dizains

Informācijas
pieejamība

Vajadzības

Konsultējieties!
Apmāciet darbiniekus!

Šķēršļu novēršana

Saskarsme!

Sociālas barjeras

Aizspriedumi, kauns,
žēlums, izstumšana
un pāraprūpe

Fiziskas barjeras

Tehniskas
(pakāpieni, šauras
ieejas, slidens grīdas
segums) un dabiskās
(ietves, lieli
attālumi)

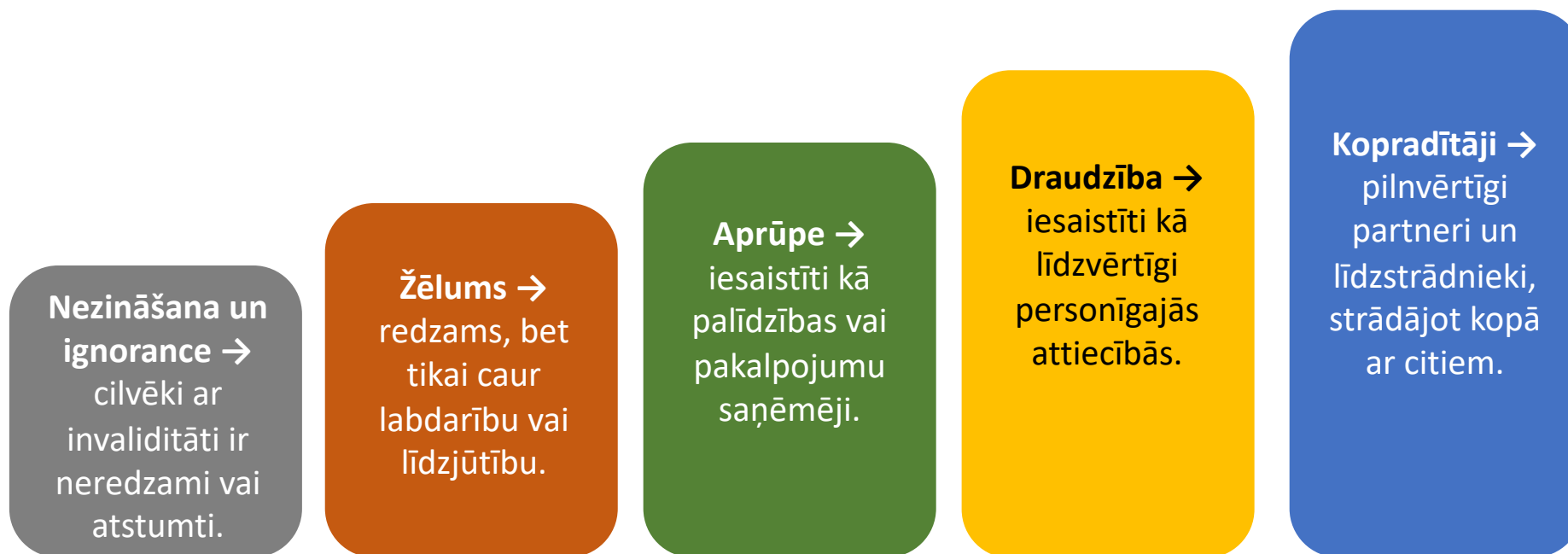
Komunikācijas barjeras

Braila raksta,
norāžu, zīmju
valodas tulku u.c.
neesamība

Institucionālas barjeras

Skaidras politikas un
stratēģijas, zināšanu,
prasmju, iekļaujoša
dizaina trūkums

Līdzdalības kāpnes

**Kurai auditorijai dabiski mūsu saturs ir
pieklūstamāks?**

Novērtējums

- Pašnovērtējums
- Eksperta izsniegts – vide, fotogrāfijas, jau paveiktais, digitālā vide, intervijas, īstermiņa un ilgtermiņa mērķi
- Ja strādājam ar kādu auditoriju padziļināti vai sākam ar vienu, atceramies par citām – pretēji kļūstot pieejami vienai, automātiski varam kļūt nepieejami citām

Algoritms iekļaušanas un piekļūstamības veicināšanai

1. Nolemt domāt par piekļūstamību un informēt visus kolēģus
2. Nolīgt piekļūstamības koordinatoru/norīkot atbildīgo
3. Katra kolēģa atbildība un iesaiste
4. Veikt iestādes **piekļūstamības novērtējumu** un izvirzīt konkrētus ieviešanas uzdevumus, izpildīt tos, iesaistot cilvēku ar invaliditāti kopienas, ekspertus
5. Darbs ar auditoriju visos līmeņos
6. Nepārtrauktība - konstanti uzlabojumi, apmācības

Pieteikšanās anketas

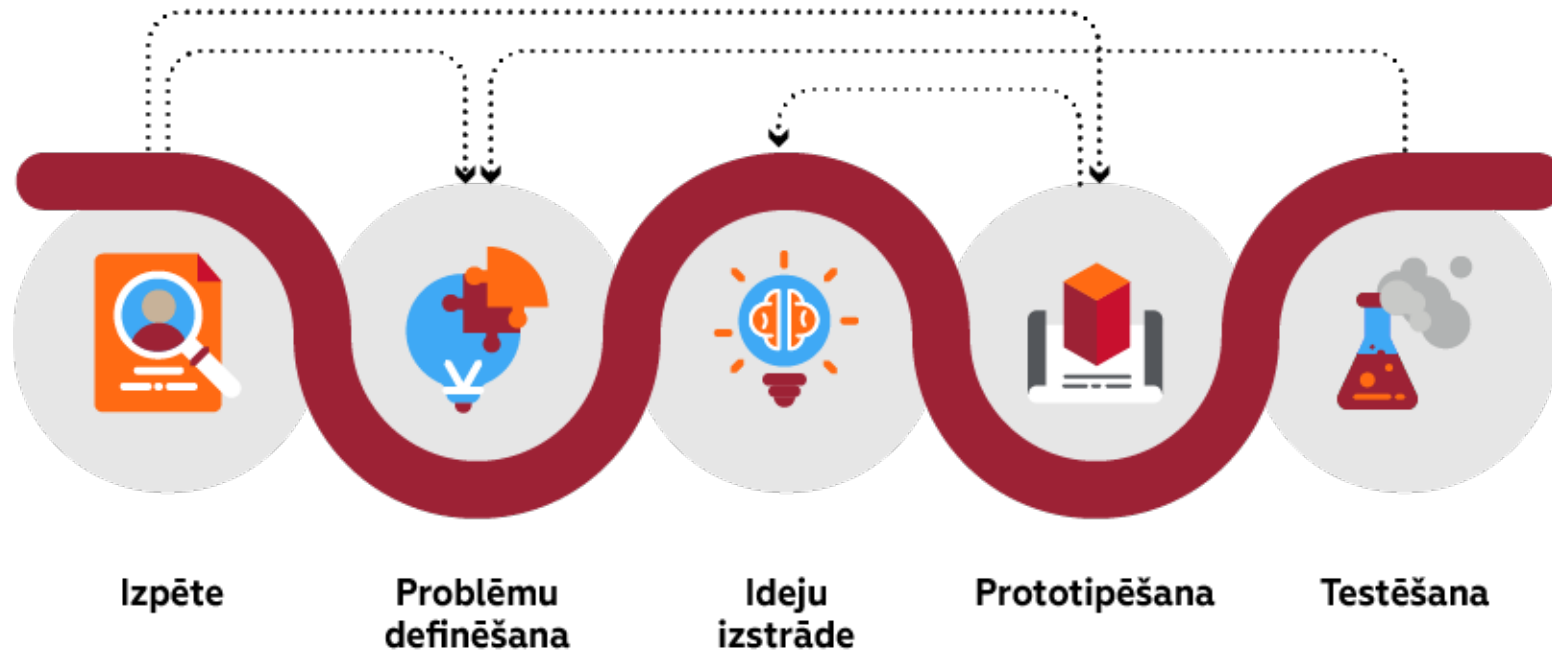
- Atvieglo sagatavošanos
- Ne obligāti jānorāda, ne vienmēr to darīs
- Ja jautājam par vajadzībām, tad jāspēj tās nodrošināt

KĻŪDAS =

mācīšanās, izaugsme un meistarība

Dizaina domāšana

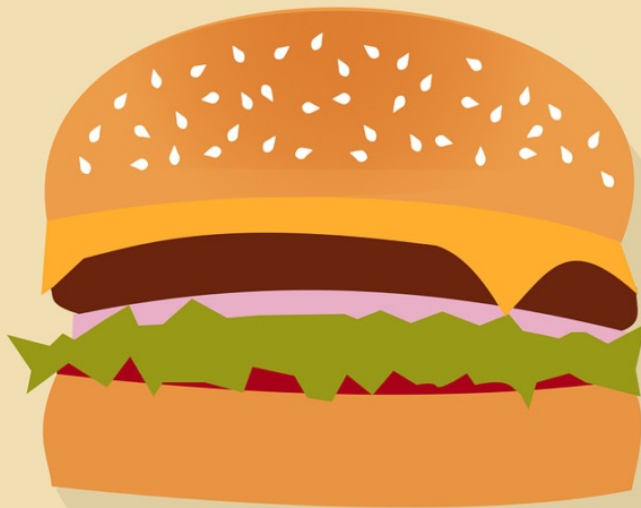

<https://www.startdesign.lv/dizaina-domasana-ka-piecu-solu-process>

FEEDBACK SANDWICH

positive feedback

**negative
feedback**

more positive feedback

* Visu iesaistīto atbildība

Citas AS metodes

- Lietotāju testēšana (orientēšanās telpās, pakalpojumos, mājaslapās)
- Intervijas un stāstu stāstīšana (problēmu vai izdošanās aprakstīšana)
- Līdzdalības dizains/kopdizains (risinājumu kopīga izstrāde)
- Pieejamības auditi ar reāliem lietotājiem
- Konsultatīvās grupas/fokusgrpas vai padomes
- Sūdzību vai problēmu ziņošanas sistēmas
- Novērojumi, aptaujas

Eksperti, lai saprastu, ko ar
to darīt!

Cik tad maksā?

- Vizuālais apraksts - izpratne
- Zīmju valodas tulks ap 50 EUR stundā
- MS reāllaika titri – bezmaksas
- Mobilā indukcijas cilpa – ap 250 EUR
- Pacēlājs vidēji no 10 000 EUR
(uzbrauktuve vienmēr labāk)
- Lielāki burti, kontrasts – nekādas papildus izmaksas
- Alternatīvais teksts digitāliem attēliem – nav izmaksas
- Ekrāna noma – no 30 EUR
- Šķēršļu līdz 10 cm novēršana –
necīgas izmaksas
- Rokturi labierīcībās, dušas telpā – no
16 EUR
- Braila raksta plātne - no 28 EUR
- Autio APRAKSTS – izpratnes
jautājums
- Apgaismojums – izpartne
- Dušas krēsls – no 30 EUR
- Transports?

Nepārtrauktība

Par vides pieejamību jādomā vienmēr,
laicīgi un nepārtraukti. Tas ir domāšanas
veids. **Tā ir IKVIENA atbildība!**

Uzrunāt, SATIKTIES, sadarboties

Iekļaušanas svētki pie
Zentas Mauriņas Grobiņā

UZDEVUMS 2

1. Kam Jūsu saturs (izstāde/ekspozīcija/notikums utt.)
ir potenciāli jau pieejamāka?
2. Kas ir tās kopienas, kas atrodas netālu? Kuras varētu
iesaistīt? (dažādos līmeņos) (uzrunāt, SATIKT,
sadarboties)

Visi resursi

[*www.colorize.lv/resursi/*](http://www.colorize.lv/resursi/)

